

**Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych
w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych
oświaty i rynku pracy**

**Technikum im. Tadeusza Kościuszki
wchodzące w skład Zespołu Szkół Zawodowych w Hajnówce
17-200 Hajnówka
ul. 3 Maja 25**

Opracowała Eugenia Karwowska

Spis treści

Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy Technikum im. Tadeusza Kościuszki wchodzące w skład Zespołu Szkół Zawodowych w Hajnówce...	1
I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY	3
I.1 Położenie geograficzne.....	3
I.2 Charakterystyka szkoły i jej otoczenia	3
I.3 Krótki opis bazy dydaktycznej	4
I.4 Charakterystyka uczniów szkoły rok 2008/2009.....	6
I.5 Charakterystyka kadry pedagogicznej.....	6
I. 6 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych;.....	6
II KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE	8
II. 1 Efekty kształcenia.	8
II.1.1 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości.....	8
II.1.2 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.	8
II.1.3 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie matematyki.....	9
II.1.4 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych.	10
II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów.....	10
II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe.....	12
III. RYNEK PRACY	13
III.1 Regionalny i lokalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówki.....	13
III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy	17
III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy	19
IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH.....	21
IV.1 Prognozy demograficzne	21
IV.2 Współpraca szkoły z zakładami pracy.....	27
IV.3 Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy;	28
V. WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	30
VI. ZAŁĄCZNIKI	30

I. CHARAKTERYSTYKA SZKOŁY

I.1 Położenie geograficzne.

Miasto Hajnówka położone na równinie bielskiej, na zachodnim krańcu Puszczy Białowieskiej. Najbliższe miasta to: Bielsk Podlaski, Kleszczele, Białystok. Miasto jest ośrodkiem turystycznym i ośrodkiem mniejszości białoruskiej, którzy wg danych ostatniego spisu powszechnego stanowią w Hajnówce 26,41% mieszkańców¹. W mieście ma swoją siedzibę Wydział Zamiejscowy Politechniki Białostockiej kształcący studentów na kierunku Ochrona Środowiska. Jest to także ośrodek przemysłu drzewnego i wytwórnia maszyn dla leśnictwa. Mieszczą się tu zakłady: dziewiarski, odzieżowy, przetwórstwa runa leśnego oraz spożywczy. W mieście jest 5 szkół podstawowych, cztery gimnazja, dwa licea państwowe (w tym jedno z dodatkową nauką języka białoruskiego), Zespół Szkół Zawodowych. Mieści się tu także Policealne Studium Psalmistów oraz Zakład Doskonalenia Zawodowego.

Mapa 1. Położenie miasta Hajnówki w powiecie hajnowskim

I.2 Charakterystyka szkoły i jej otoczenia

Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce jest publiczną placówką oświatową kształcąca młodzież po szkole gimnazjalnej. Szkoła jest jedną z trzech szkół ponadgimnazjalnych

¹ Źródło: Strategia rozwoju województwa podlaskiego. Diagnoza stanu istniejącego. Zarząd Województwa Podlaskiego. Białystok 1999r.

zlokalizowanych w Hajnówce. Szkoła posiada dogodne położenie dla uczących się, w pobliżu dworca PKS i przystanków MZK. Najbliższe otoczenie szkoły to główna ulica miasta i najstarsza ulica z zabytkowymi domami, sprzyja to spacerom i wycieczkom. Do szkoły uczęszcza nie tylko młodzież z terenu miasta Hajnówki, ale w dużej części z obszaru powiatu hajnowskiego, niejednokrotnie z odległych zakątków. Szkoła stara się współpracować z gimnazjami całego powiatu hajnowskiego, głównie w związku z naborem młodzieży i promocją placówki, ze szkołami ponadgimnazjalnymi miasta Hajnówki i okolicy oraz z wieloma szkołami wyższymi w kraju.

W związku z działalnością szkolną i pozaszkolną ZSZ utrzymuje kontakty z różnymi firmami, zakładami pracy i instytucjami w celu pełnej realizacji programów nauczania, organizacji praktycznej nauki zawodu, zatrudniania specjalistów do kształcenia młodzieży, a w związku z organizacją uroczystości szkolnych i różnorodnych imprez pozyskuje sponsorów.

I.3 Krótki opis bazy dydaktycznej

Szkoła dysponuje jednym budynkiem dydaktycznym w dobrym stanie technicznym, przygotowanym do prowadzenia zajęć dydaktycznych i dość dobrze wyposażonym w sprzęt i pomoce dydaktyczne. Pracownie do nauki przedmiotów zawodowych posiadają stanowiska, sprzęt komputerowy i urządzenia techniki biurowej. Sprzęt komputerowy znajduje się ponadto w trzech salach komputerowych. W kancelariach i innych pomieszczeniach administracji znajduje się niezbędne wyposażenie techniczno – biurowe, w tym większość to komputery i oprogramowanie najnowszej generacji.

W bibliotece szkolnej zlokalizowane jest Multimedialne Centrum Informacji. W skład MCI wchodzi czytelnia z 4 stanowiskami komputerowymi i dostępem do internetu oraz w znacznej części skomputeryzowana szkolna biblioteka, która szczyci się bogatym księgozbiorem i nowoczesnym wyposażeniem.

W pozostałej części budynku szkolnego znajduje się sala gimnastyczna oraz siłownia. Zajęcia WF odbywają się również na boisku szkolnym i stadionie OSiR w Hajnówce.

Tereny zielone i otoczenie szkoły są zadbane, uporządkowane i odpowiednio zagospodarowane.

W czasie przerw młodzież może korzystać z usług sklepiku i małej kawiarenki. Gorący obiad oferuje młodzieży stołówka szkolna.

Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce prowadzi kształcenie młodzieży i do roku 2004 prowadziła również kształcenie dorosłych. Oferta edukacyjna szkoły jest bardzo bogata. Kształcimy w zawodach: technik mechanik, technik technologii drewna, ekonomista i rolnik.

W Zasadniczej Szkole Zawodowej uczniowie zdobywają zawody sprzedawcy, mechanika pojazdów samochodowych, cukiernika, stolarza, fryzjera, malarza- tapeciarza, elektryka, kucharza małej gastronomii, monter instalacji i urządzeń sanitarnych oraz ślusarza.

W szkole funkcjonuje również Liceum Profilowane.

Proponowane kierunki i zawody są ciągle analizowane i dostosowywane w miarę możliwości do potrzeb lokalnego rynku pracy. W ostatnim czasie zwiększa się zapotrzebowanie na absolwentów technikum i szkół zawodowych. Od tego roku szkolnego wprowadzamy nowy zawód technik informatyk.

Placówką kieruje Dyrektor Szkoły Eugenia Karwowska z pomocą Zespołu Kierowniczego, w skład którego wchodzi:

- wicedyrektor Anna Czykwin
- wicedyrektor Jerzy Charytoniuk

W szkole działa Rada Pedagogiczna, w skład której wchodzi wszyscy nauczyciele etatowi i niepełnozatrudnieni. Nauczyciele tych samych i pokrewnych przedmiotów działają w komisjach przedmiotowych, takich jak:

- komisja przedmiotów ogólnokształcących,
- komisja przedmiotów zawodowych,
- zespół wychowawczy,

Pracami komisji kierują przewodniczący powołani przez Dyrektora Szkoły.

Ponadto w zależności od potrzeb i zadań szkoły powołuje się zespoły problemowo-zadaniowe, tworzone do rozpatrzenia lub rozwiązania określonego zadania lub problemu. Wówczas, również doraźnie, powołuje się przewodniczącego zespołu. Czas pracy rozpoczyna się codziennie o godzinie ósmej, a kończy o osiemnastej.

Dla prawidłowego funkcjonowania placówki zatrudnia się pracowników administracyjno – obsługowych, obecnie są to 22 osoby, co umożliwia sprawną organizację i funkcjonowanie placówki, a dyrektorowi i zastępcom zapewnia czas i możliwości pełnego nadzoru pedagogicznego

I.4 Charakterystyka uczniów szkoły rok 2008/2009

Szkoła kształci obecnie ponad 544 uczniów. Są to uczniowie, którzy w gimnazjum uzyskiwali dobre lub dostateczne wyniki w nauce, ogólnie nauka nie sprawiała im trudności, chcieli zdobyć wykształcenie ogólne, nie wiedzieli jeszcze co w przyszłości będą studiować. Pod namową rodziców lub nauczycieli postanowili zdobyć zawód technika w interesującym ich zawodzie. Często zdarza się iż po upływie roku zainteresowanie zawodem mija i pozostaje kształcenie w liceum. Uczniowie klas zawodowych, to tacy którzy chcą szybko zakończyć naukę i usamodzielnąć się. Pragną wykonywać konkretną pracę, mają zainteresowania i uzdolnienia praktyczne.

Wielu uczniów pochodzi z terenów wiejskich – 217 osób. To wpływa na zainteresowanie kierunkiem rolniczym i mechanicznym.

W szkole uczy się 15 uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności. Są to uczniowie przebadani przez medycynę pracy i nie posiadają przeciwwskazań do nauki zawodu.

I.5 Charakterystyka kadry pedagogicznej

Kadra dydaktyczna składa się z 39 nauczycieli pełnozatrudnionych i 14 nauczycieli niepełnozatrudnionych. W zdecydowanej większości są to nauczyciele dyplomowani – 22 osoby, 14 – mianowanych, 15 kontraktowych, 1- stażysta. Wszyscy posiadają pełne kwalifikacje do nauczania swojego przedmiotu oraz kwalifikacje pedagogiczne. Wielu nauczycieli posiada również dodatkowe kwalifikacje do nauczania innego przedmiotu. Nauczyciele starają się w sposób ciągły dokształcać i doskonalić. Zyskują uprawnienia egzaminatorów maturalnych i egzaminatorów zawodowych. W szkole zatrudniony jest pedagog szkolny, zajmujący się działalnością wychowawczą i profilaktyczną. W większości nauczyciele mają bogate doświadczenie w pracy z młodzieżą. Potrafią pracować z młodzieżą trudną i umiejętnie wpływają na rozwój każdej osobowości oraz postępy w nauce. Na podstawie pracy nauczycieli należy w dalszym ciągu planować i wspomagać rozwój zawodowy i dokształcanie nauczycieli, zgodnie z potrzebami i programem rozwoju szkoły.

I. 6 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych;

Zebranie i opracowanie informacji metodą analizy SWOT wykazało, iż nauczyciele w kształtowaniu kompetencji kluczowych i zawodowych napotykają następujące problemy:

- a) konieczność ciągłego doskonalenia się,

- b) częste dostosowywanie programów nauczania do zmian na rynku pracy i gospodarki krajowej,
- c) brak funduszy na działalność kół przedmiotowych zawodowych,
- d) brak programów dotyczących doradztwa zawodowego,
- e) ograniczenia czasowe na realizację wymagań programowych i analizę rynku pracy,
- f) brak motywacji do nauki uczniów klas zawodowych,
- g) przestarzałe wyposażenie pracowni do nauczania przedmiotów zawodowych,
- h) oczekiwania rodziców wyższe niż możliwości ucznia,
- i) niewłaściwie podjęta decyzja przy wyborze zawodu, a tym samym brak predyspozycji do zdobywania umiejętności zawodowych,
- j) brak motywacji do nauki spowodowany wysokimi wymaganiami na egzaminach zewnętrznych,
- k) zbyt małe zainteresowanie uczniów w konkursach kształtujących umiejętności zawodowe.

II KOMPETENCJE KLUCZOWE I ZAWODOWE

II.1 Efekty kształcenia.

II.1.1 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie przedsiębiorczości.

Uczniowie po cyklu kształcenia opanowali następujące umiejętności:

- umiejętność oceniania własnych predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej,
- umiejętność rozróżniania podmiotów działających w gospodarce rynkowej,
- znają podstawowe zasady podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- potrafią wymienić dokumenty związane z zatrudnieniem i trwaniem stosunku pracy,
- potrafią ocenić rolę banków przy prowadzeniu działalności gospodarczej,
- znają rodzaje podatków i rolę ubezpieczeń w gospodarce,
- umieją czytać ze zrozumieniem oferty pracy,
- wymieniają instytucje ochrony konsumenta,
- umieją aktywnie poszukiwać pracę korzystając z różnych źródeł informacji.

Uczniowie uzyskali następujące średnie ocen z przedsiębiorczości w roku szkolnym 2008/2009:

1. Technikum ekonomiczne – 3,82,
2. Technikum mechaniczne – 3,52,
3. Technikum drzewne – 3,77,
4. Technikum rolnicze – 3,75

Średnia ocen szkoły wyniosła – **3,79**.

II.1.2 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie technologii informacyjnej i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.

Uczniowie po cyklu kształcenia opanowali następujące umiejętności:

- a) umiejętność porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach lokalnych i za pośrednictwem Internetu,
- b) umiejętność komunikowania się za pośrednictwem Internetu,
- c) umiejętność posługiwania się oprogramowaniem Microsoft Office: edytorem tekstu, arkuszem kalkulacyjnym, bazą danych i programem do prezentacji,

- d) umiejętność wyszukiwania i przechowywania danych oraz posługiwania się nimi,
- e) umiejętność korzystania z usług oferowanych w Internecie,
- f) posiadają podstawowe wiadomości oraz umiejętności z zakresu grafiki rastrowej i wektorowej,
- g) rozumieją potencjalne zagrożenia związane z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych.

Uczniowie uzyskali następujące średnie ocen z technologii informacyjnej w roku szkolnym 2008/2009:

1. Technikum ekonomiczne – 4,80,
2. Technikum mechaniczne – 3,24,
3. Technikum drzewne – 2,83,
4. Technikum rolnicze – 3,0

Średnia ocen szkoły wyniosła - **3,46**.

II.1.3 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie matematyki.

Do najważniejszych kompetencji należy zaliczyć:

- a) umiejętności związane z posługiwaniem się językiem i narzędziami matematycznymi,
- b) umiejętność wykonywania obliczeń na liczbach rzeczywistych
- c) umiejętność posługiwania się regułami rachunku algebraicznego
- d) umiejętność posługiwania się symbolami, wzorami, zależnościami funkcyjnymi, definicją, twierdzeniem do identyfikowania i rozwiązywania problemów matematycznych w życiu codziennym,
- e) umiejętności związane z odczytywaniem informacji ilościowych i jakościowych z tabel, diagramów, wykresów i modeli,
- f) umiejętności interpretacji treści zadania, zapisania warunków i zależności między obiektami matematycznymi,
- g) umiejętności posługiwania się miarami i klasycznymi obiektami geometrycznymi – rozwijanie wyobraźni przestrzennej
- h) umiejętność wykorzystania metod analizy zjawisk statystycznych i losowych i ich opisów kombinatorycznych.

Uczniowie uzyskali następujące średnie ocen z matematyki w roku szkolnym 2008/2009:

1. Technikum ekonomiczne – 2,97,
2. Technikum mechaniczne – 2,35,
3. Technikum drzewne – 2,31,
4. Technikum rolnicze – 2,33,

Średnia ocen szkoły wyniosła – **2,49**

II.1.4 Kompetencje Kluczowe uczniów i absolwentów w zakresie języków obcych.

Uczniowie i absolwenci uzyskali praktyczne umiejętności komunikacyjne w zakresie języka ogólnego i fachowego, ułatwiające funkcjonowanie w krajach niemieckojęzycznych, w życiu prywatnym i zawodowym (życie w rodzinie, prace domowe, spędzanie czasu wolnego, usługi, środowisko, realia krajów niemieckojęzycznych, UE, katastrofy i zagrożenia współczesnego człowieka, sytuacja na rynku pracy, ubieganie się o możliwość zatrudnienia, wypełnianie formularzy, CV, odbywanie praktyki, prowadzenie korespondencji i rozmów telefonicznych, rozmowy kwalifikacyjnej, rozmowy na targach, odczytanie instrukcji obsługi, wykorzystanie internetu). Uczący się języka niemieckiego rozwijali wszystkie sprawności językowe; rozumienie ze słuchu i mówienie, opanowanie zasad wymowy, sprawność czytania i pisanie, opanowanie zasad ortografii, a także integrowali te sprawności językowe. Rozwijali indywidualne strategie uczenia się, korzystając z różnych źródeł informacji. Największy nacisk położony został na uzyskiwanie i udzielanie informacji, relacjonowanie i negocjowanie.

Uczniowie uzyskali następujące średnie ocen:

1. Technikum ekonomiczne – 3,92,
2. Technikum mechaniczne – 2,57,
3. Technikum drzewne – 2,23,
4. Technikum rolnicze – 2,42,

Średnia ocen szkoły wyniosła – **2,78.**

II.2 Kompetencje zawodowe uczniów i absolwentów.

Po przeprowadzonej analizie metodą SWOT otrzymaliśmy pozytywne dane dotyczące badanego zagadnienia:

- a) uczniowie chętnie kształcą się w zawodach ekonomicznych i mechanicznych,
- b) uzyskują niezbędnych wiadomości i umiejętności do dalszego kształcenia w wybranych zawodach,
- c) odbywają miesięczne praktyki zawodowe w zakładach przemysłowych, instytucjach lokalnych,
- d) przebywają w zakładach pracy w ramach „Dnia Przedsiębiorczości”,
- e) zdobywają wiedzę z zakresu nowych technologii w czasie praktyk zawodowych w zakładach pracy,
- f) poznają dyscyplinę pracy, warunki oraz zasady pracy w zespole,
- g) wspólnie z nauczycielami omawiają rynek pracy na lekcjach przedmiotów zawodowych i godzinach wychowawczych,
- h) uczestniczą w spotkaniach z przedstawicielami uczelni technicznych,
- i) posiadają umiejętności korzystania i zbierania informacji przez Internet,
- j) korzystają z porad doradcy zawodowego.

Oprócz zjawisk pozytywnych występują również zjawiska ograniczające możliwości szkoły i środowiska. Należą do nich:

- a) niskie zainteresowanie kształceniem w zawodach: technik rolnik, ślusarz, stolarz,
- b) stereotypowe podejście do kwestii planowania własnej przyszłości i kariery zawodowej,
- c) zbyt małe zainteresowanie uczniów sytuacją na rynku pracy,
- d) brak motywacji do zdobywania nowych kwalifikacji.

Uczniowie uzyskali następujące średnie ocen z przedmiotów zawodowych w roku szkolnym 2008/2009:

1. Technikum ekonomiczne (przedmioty: ekonomika przedsiębiorstw, rachunkowość, pracownia informatyczno-ekonomiczna, rachunkowość małych przedsiębiorstw) – 4,32,
2. Technikum mechaniczne (przedmioty: podstawy konstrukcji maszyn, podstawy eksploatacji maszyn, automatyka, obrabiarki, skrawanie, pracownia techniczna, maszynoznawstwo) – 3,28,
3. Technikum drzewne (przedmioty: konstrukcje, technologia, maszynoznawstwo, pracownia badań laboratoryjnych, konstrukcje mebli) – 3,17,
4. Technikum rolnicze (przedmioty: technologia produkcji zwierzęcej, technologia produkcji roślinnej, zarządzanie firmą, agroturystyka, ekonomika) – 3,43.

Średnia ocen szkoły z przedmiotów zawodowych wyniosła - 3,55.

Uczniowie technikum uzyskali w roku szkolnym 2008/2009 po analizie własnej następującą zdawalność z egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe - 45%.

II.3 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Analizując kompetencje kluczowe realizowane na przedmiotach ogólnokształcących widzimy ich ogromne zastosowanie na przedmiotach zawodowych np.: **umiejętność pracy w zespole** - kompetencja ta ma służyć temu, aby uczniowie umieli znaleźć się w różnych zespołach, podejmowali różne role (umieli być przełożonym, partnerem i podwładnym), **uczyli się wspólnego organizowania zadań i współpracy z innymi** - podejmowali odpowiedzialność za pracę grupy. Praca w małych grupach na lekcji i w czasie trwania zajęć praktycznych przygotowuje do pracy i współpracy. Uczy uczniów organizowania wspólnego wykonywania zadań. **Umiejętność posługiwania się nowoczesną technologią informacyjną** - ma służyć temu, aby uczniowie: umieli sięgać do nowych źródeł informacji, celowo je gromadzić i przetwarzać.

Dzięki komputerom uczniowie mają łatwy dostęp do ogromu informacji potrzebnych w danej chwili dla wykonania konkretnego zadania. Mogą wykorzystać te informacje na wiele sposobów. Trudno wykonywać dziś bardziej skomplikowane prace bez komputera, z którego czerpią informacje, a także przekazują informacje i je przetwarzają. Odpowiednio oprogramowany komputer dostępny w klasie zrównuje pozycje nauczyciela i uczniów wobec naukowej wiedzy. Niezależnie od lekcji służących opanowaniu umiejętności posługiwaniu się komputerem, prowadzimy lekcje, na których wykorzystuje się komputer dla celów wypływających ze zwykłego materiału nauczania danego przedmiotu. Inną ważną kompetencją wspólną dla przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących jest **porozumiewanie się w kilku językach**.

Ten rodzaj kompetencji wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej danego języka obcego. Niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji językowej obejmują rozumienie komunikatów słownych, prowadzenie dialogów oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów i są kształcone na lekcjach języka obcego zawodowego. Uczniowie technikum muszą umieć przetłumaczyć instrukcję obsługi, zapytać o zasady sprzedaży, sporządzić dokumenty dotyczące współpracy, czytać dokumenty technologiczne i rysunkowe, korzystać z programu SOLID-EDGE, zdobywać certyfikaty.

III. RYNEK PRACY

III.1 Regionalny i lokalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówki²

Liczba bezrobotnych na koniec grudnia 2008 r. wynosiła 1728 osoby i była wyższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec grudnia 2007 r. (1542) o 186 osób tj. o 12,1%. Stopa bezrobocia osiągnęła poziom 8,2% tj. o 0,7 pkt. procentowego więcej niż przed rokiem. W 2008 r. zarejestrowanych zostało 2817 osób tj. o 138 bezrobotnych (4,7%) mniej niż w roku poprzednim (2955 osób). Po raz pierwszy zostało zarejestrowanych 493 bezrobotnych, o 20 osób mniej niż w roku 2007. Osoby rejestrujące się po raz pierwszy stanowiły 17,5% ogółu rejestracji. Po raz kolejny zarejestrowało się 2324 osób - o 118 mniej niż w roku 2007. Osoby rejestrujące się po raz kolejny stanowiły 82,5% ogółu zarejestrowanych. Średnio miesięcznie rejestrowało się 235 osób, gdy w roku ubiegłym 246 osób.

Z ewidencji zostało wyłączonych 2631 osób- o 903 (25,6%) mniej, niż w roku 2007 (3534 osoby), w tym 824 osób z tytułu podjęcia pracy. Osoby, które podjęły zatrudnienie stanowiły 31,3 % ogółu wyłączonych. Średni miesięczny odpływ z bezrobocia wyniósł 219 osób, gdy w roku 2007 - 295 osób.

Na 31.12.2008 r. było zarejestrowanych z wykształceniem:

- wyższym - 167 osób tj. 9,7% ogółu bezrobotnych,
- policealnym i średnim zawodowym - 388 osób tj. 22,5% ogółu bezrobotnych,
- średnim ogólnokształcącym -206 osób tj. 11,9% ogółu bezrobotnych,
- zasadniczym zawodowym - 424 osoby tj. 24,5 % ogółu bezrobotnych,
- gimnazjalnym i poniżej - 543 osoby, tj. 31,4% ogółu bezrobotnych.

Najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem podstawowym – 543 osoby tj. 31,4% ogółu zarejestrowanych (w porównaniu do ostatniego miesiąca 2007r. wzrost liczby bezrobotnych o 69 osoby tj. o 14,6%). Na kolejnym miejscu odnotowano bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym - 424 osoby tj. 24,5% ogółu zarejestrowanych (wzrost w porównaniu do grudnia 2007 r. o 22 osoby tj. 5,5%). Grupa bezrobotnych posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe - 388 osób tj. 22,5% ogółu bezrobotnych (wzrost do grudnia 2007 r. o 12 osób tj. 3,2%). Mniej liczną

² Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

grupę stanowili bezrobotni posiadający wykształcenie ogólne - 206 osób stanowili 11,9% ogółu, ich liczba w porównaniu do roku 2007 r. zwiększyła się o 40 osób tj. o 10,6%. Najmniej było zarejestrowanych bezrobotnych z wykształceniem wyższym 167 osób - 9,7% ogółu (wzrost do grudnia 2007 r. o 43 osoby tj. 34,7%).

Bezrobotni wg wieku na 31.12.2008 r.:

- 18-24 lata - 307 osób, 17,8% ogółu bezrobotnych;
- 25-34 lata - 454 osoby, 26,3% ogółu bezrobotnych;
- 35-44 lata-274 osoby, 15,8% ogółu bezrobotnych;
- 45-54 lata - 511 osób, 29,6% ogółu bezrobotnych;
- 55-59 lat - 158 osób, 9,1% ogółu bezrobotnych;
- 60-64 lata - 24 osoby, 1,4% ogółu bezrobotnych.

Najliczniejszy był przedział wiekowy:

- 45 -54 lata - 511 osób, 29,6% ogółu,
- 25-34 lata - 454 osoby, 26,3% ogółu.

Zbliżone liczbowo były dwa przedziały wiekowe:

- od 18 do 24 lat 307 osób, tj. 17,8 % ogółu,
- oraz od 35 do 44 lat - 274 osoby, 15,8% ogółu.

W przedziale wiekowym 55-59 lat liczba bezrobotnych wynosiła 158 osób, tj. 9,1% ogółu. W porównaniu do poprzedniego roku we wszystkich w/w grupach wiekowych nastąpił wzrost liczby bezrobotnych, największy w grupie 18-24 lata, o 77 osób (33,5%) i w grupie 25-34 lata o 72 osoby (18,8%), w grupie wiekowej 35-44 lata o 17 osób (6,6%), a w grupie wiekowej 55-59 lat o 16 osób (1,3%), najmniejszy w przedziale 45-54 lata o 9 osób (1,8%). Najmniej liczyła grupa bezrobotnych mężczyzn w wieku od 60 do 64 lat 24 osoby tj. 1,4% ogółu, w porównaniu do grudnia 2007 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 5 osób (17,2%).

Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy:

- do 1 m-ca - 269 osób tj. 15,6% ogółu bezrobotnych;
- 1-3 m-cy - 494 osoby tj. 28,6% ogółu bezrobotnych;
- 3-6 m-cy -252 osoby tj. 14,6% ogółu bezrobotnych;
- 6-12 m-cy - 279 osób tj. 16,1% ogółu bezrobotnych;
- 12-24 m-ce - 203 osoby tj. 11,7% ogółu bezrobotnych;
- powyżej 24 m-cy - 231 osób tj. 13,4% ogółu bezrobotnych.

Najwięcej było zarejestrowanych bezrobotnych pozostających bez pracy:

- od 1 do 3 miesięcy 494 osoby, 28,6% ogółu.
- 6-12 m-cy - 279 osób tj. 16,1 % ogółu bezrobotnych,
- do 1 m-ca - 269 osób tj. 15,6% ogółu bezrobotnych,
- 3 - 6 m-cy - 252 osoby tj. 14,6% ogółu bezrobotnych,
- powyżej 24 m-cy - 231 osób tj. 13,4% ogółu bezrobotnych i 12-24 m-ce - 203 osoby tj. 11,7% ogółu bezrobotnych.

W porównaniu do 2007 r. w następujących grupach pozostawania bez pracy nastąpił: wzrost liczby bezrobotnych tj.: od 1 do 3 miesięcy o 128 osób (35,0%), od 6 do 12 miesięcy o 83 osoby (42,3%), od 3 do 6 miesięcy też o 34 osoby (15,6%); spadek liczby bezrobotnych: największy powyżej 24 miesięcy o 44 osoby (16,0%), w przedziale do 1 miesiąca o 12 osób (4,3%), a od 12 do 24 miesięcy o 3 osoby (1,5%).

Bezrobotni wg stażu pracy:

- a) do 1 roku- 337 osób, tj. 19,5% ogółu bezrobotnych;
- b) 1 – 5 lat – 331 osób, tj. 19,2% ogółu bezrobotnych;
- c) 5 – 10 lat – 189 osób, tj. 10,9% ogółu bezrobotnych;
- d) 10 – 20 lat – 236 osób, tj. 13,7% ogółu bezrobotnych;
- e) 20 – 30 lat – 204 osoby, tj. 11,8% ogółu bezrobotnych;
- f) 30 lat i więcej – 88 osób, tj. 5,1% ogółu bezrobotnych;
- g) bez stażu – 343 osoby, tj. 19,8% ogółu bezrobotnych.

Największą grupę pod względem stażu stanowili bezrobotni ze stażem pracy:

- a) bez stażu - 343 osoby, tj. 19,8% ogółu bezrobotnych,
- b) do 1 roku - 337 osób, tj. 19,5% ogółu bezrobotnych,
- c) 1-5 lat - 331 osób, tj. 19,2% ogółu bezrobotnych.

Kolejnymi grupami byli bezrobotni ze stażem pracy:

- a) 10-20 lat - 236 osób, tj. 13,7% ogółu bezrobotnych,
- b) 20-30 lat - 204 osoby, tj. 11,8% ogółu bezrobotnych,
- c) 5-10 lat- 189 osób, tj. 10,9% ogółu bezrobotnych.

Najmniej liczna była grupa bezrobotnych z ponad 30-letnim stażem pracy 88 osób, tj. 5,1% ogółu bezrobotnych. We wszystkich w/w grupach pod względem stażu pracy nastąpił wzrost liczby bezrobotnych. Największy w grupie 1-5 lat o 68 osób (25,9%), 5-10 lat o 33 osoby (21,1%) oraz bez stażu też o 33 osoby (10,6%). O 17 osób (7,8%) wzrosła liczba bezrobotnych w przedziale stażu 10-20 lat, o 5 osób (20,5%) w przedziale ponad 30

lat, o 13 osób (4,0%) w przedziale do 1 roku. Najmniejszy wzrost nastąpił w przedziale stażu 20-30 lat o 7 osób (3,6%).

Do zasiłku dla bezrobotnych uprawnionych było 308 osób, o 87 osób więcej niż w grudniu

2007 r. tj. o 39,4%. Bezrobotni z prawem do zasiłku stanowili 17,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Zamieszkali na wsi 765 osób to 44,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. W porównaniu do 2007 r. ich liczba uległa zwiększeniu o 35 osób tj. o 4,8%. W liczbie ogółem było: 363 kobiety, które stanowiły 47,5% tej grupy bezrobotnych, 110 osób (14,4%) pobierało zasiłek dla bezrobotnych, 174 osoby (22,7%) posiadało gospodarstwo rolne.

Liczba osób w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki wynosiła 92 osoby tj. 5,3% ogółu bezrobotnych, w tym 65 kobiet, co stanowiło 70,6% tej grupy bezrobotnych. W porównaniu do 2007 r. liczba absolwentów zwiększyła się o 12 osób, tj. o 15,0%.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (z ogółem):

Tabela 1. Poziom bezrobocia w powiecie hajnowskim

Lp.	Wyszczególnienie	Bezrobotni zarejestrowani		% udział (wskaźnik)		
		razem	W tym kobiety	kobiet/razem	osób z danej grupy do ogółu bezrobotnych	osób z danej grupy do 2007 r.
1	Do 25 roku życia	307	177	57,6	17,8	133,5
2	Które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia	39	26	66,7	2,3	121,9
3	Długotrwale bezrobotne	784	437	55,7	45,4	92,7
4	Powyżej 50 roku życia	468	179	38,2	27,1	102,6
5	Bez kwalifikacji zawodowych	536	298	55,6	31	112,1
6	Bez wykształcenia średniego	967	387	40	56	-

7	Niepełnosprawni	100	42	42	5,8	87
---	-----------------	-----	----	----	-----	----

Ponad połowa bezrobotnych to mieszkańcy miasta Hajnówki - 916 osób 753,0% ogółu bezrobotnych/. Poza tym największe bezrobocie odnotowano w gminach: Czeremcha – 166 osób /9,6%/, Narewka- 127 osób /7,3%/, Narew - 123 osoby /7,2%/, Białowieża – 110 osób /6,4%/ i Hajnówka - 100 osób /5,8%/. Najmniej bezrobotnych liczyły gminy: Czyże - 37 osób /2,1%/, Kleszczele 40 osób /2,3%/, miasto Kleszczele 47 osób /2,7%/ i gmina Dubicze Cerkiewne - 62 osoby /3,6%/.

W porównaniu do stanu z 2007 r. spadek liczby bezrobotnych odnotowano w gminie Narewka o 13,6%, w gminie Czyże pozostał na tym samym poziomie, a pozostałych miastach i gminach nastąpił wzrost bezrobocia, największy w mieście Hajnówka i gminie Czeremcha o 19,4% oraz gminie Czeremcha o 17,0%.

Na koniec 2008 r. zarejestrowanych było 44 osoby poszukujące pracy, tj. o 8 osób mniej niż w 2007 r., o 15,4%, z tego 21 kobiet, które stanowiły 47,7% ogółu poszukujących pracy.

Na przestrzeni 85 lat szkoła kształciła w ponad dwudziestu specjalnościach, ale niezmiennie od wielu lat króluje w niej profil drzewny i metalowy. Wykształciliśmy dobrych fachowców którzy przyczynili do rozwoju przemysłu drzewnego i metalowego w naszym regionie.

Współczesne wymogi rynku pracy spowodowały wprowadzenie nowych kierunków kształcenia i specjalności: od 1999 r. powołaliśmy technikum ekonomiczne, od 2003 technikum rolnicze a od bieżącego roku szkolnego wprowadzamy atrakcyjny i poszukiwany kierunek kształcenia technik informatyk.

Z dumą możemy stwierdzić, że szkoła dobrze spełnia swoje zadania służy miastu i regionowi.

III.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy

Od kilku lat szkoła prowadzi obserwacje późniejszych losów absolwentów którzy opuścili jej mury (wywiady, rozmowy z rodzicami i uczniami szkoły, informacje z uczelni wyższych i od pracodawców). Dzięki temu mamy możliwość obserwowania, jakie uczelnie wybierają nasi byli wychowankowie oraz ewentualnego modyfikowania kierunków kształcenia pod odpowiednim kątem.

Celem badania losów absolwentów jest ustalenie jak uczniowie radzą sobie na rynku pracy. Postawione pytania miały m.in. sprawdzić jak wygląda przełożenie zdobytej wiedzy i umiejętności na oczekiwania pracodawców. Wnioski wyciągnięte na podstawie uzyskanych danych stanowią podstawę do merytorycznej dyskusji zmierzającej do precyzyjnego określenia sposobu jak najefektywniejszego kształcenia tak, aby potencjalny absolwent był w pełni przygotowany do sprostania konkurencji na rynku pracy.

a) ocena wyniesionego ze szkoły przygotowania

Aż 71% badanych absolwentów (124 osoby) oceniło swoje przygotowanie podczas szkoły do pracy zawodowej jako dobre, bardzo dobre a nawet celujące. Dostatecznie oceniło je 9%, zaś pozostali nie mieli zdania.

b) formy aktywności zawodowej

Prawie wszyscy absolwenci rozpoczęli studia, w większości zaoczne, zatem ich aktywność zawodowa podczas studiów była dość duża. Pracowali w pełnym wymiarze godzin – 38%, sezonowo/dorywczo – 19%, pozostali nie podjęli pracy w czasie studiów.

c) źródła informacji w poszukiwaniu pracy

Wykorzystywane przez badanych źródła informacji w procesie poszukiwania pracy to przede wszystkim kontakty rodziców i znajomych - 33%, oraz Urzędy Pracy - 27%. Z ogłoszeń prasowych korzystało - 13%, z innych źródeł - 15%.

d) lokalizacja miejsca pracy

Ponad 50% ankietowanych pracuje w swojej rodzinnej miejscowości. Prawie 35% badanych w tym samym województwie w którym mieszka.

e) forma zatrudnienia

25% badanych posiadających pracę jest zatrudnionych na czas nieokreślony, 37% pracuje na umowę o pracę na czas określony. Około 5% ankietowanych prowadzi własną działalność gospodarczą – są to absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej: fryzjerzy i mechanicy pojazdów samochodowych.

f) zgodność wykształcenia z wykonywanym zawodem

54% badanych wykonuje pracę zgodną z ukończonym kierunkiem lub specjalizacją. 23% absolwentów częściowo wykorzystuje wiedzę zdobytą w szkole, gdyż wykonywana praca wymaga podobnych kwalifikacji. 21% ankietowanych pracuje w zawodzie zupełnie nie związanym z wykształceniem.

W wyuczonym zawodzie najczęściej pracują absolwenci technikum mechanicznego i zasadniczej szkoły zawodowej. Natomiast ekonomiści częściej wykonują pracę nie związaną z ukończoną specjalizacją.

g) ocena wykorzystania wiedzy i umiejętności

Spośród podstawowych kwalifikacji koniecznych do podjęcia pracy absolwenci najwyżej oceniają znajomości obsługi komputera i z tej umiejętności korzystają najczęściej. Niewiele niżej oceniony został stopień wykorzystania zdolności komunikacyjnych. Najwyżej oceniają go osoby wykonujące pracę zgodną z wykształceniem. Najniżej oceniony został stopień wykorzystania języków obcych.

III.3 Funkcjonowanie absolwentów na lokalnym i regionalnym rynku pracy

Coroczna analiza lokalnego rynku pracy jest punktem wyjścia przy ustalaniu kierunków i specjalności w Zespole Szkół Zawodowych. Szacowanie bieżącego i przyszłego popytu na pracę skłania dyrekcję szkoły do utrzymywania lub otwierania kierunków o specjalnościach poszukiwanych w naszym mieście lub najbliższej okolicy. Podstawowym źródłem informacji o rynku pracy są dane z Powiatowego Urzędu Pracy oraz spotkania z pracodawcami organizowane przez Starostwo powiatowe w Hajnówce.

Mówiąc o obecnym rynku pracy trzeba wspomnieć o najbardziej pożądanym umiejętnościach, jakie są obecnie cenione. Wśród nich na pierwszym miejscu jest umiejętność uczenia się i powiększania swoich kwalifikacji. Uczniowie obecnie powinni umieć i chcieć poprawić swoje umiejętności i zdobywać nowe. W szkole częsta zmiana kierunków jest problemem, ze względu na bazę lokalową, wyposażenie pracowni, kwalifikacje nauczycieli oraz niewielkie zapotrzebowanie na konkretny zawód.

Na naszym lokalnym rynku pracy funkcjonują przede wszystkim małe przedsiębiorstwa. Mają one małe możliwości zatrudnienia większej ilości pracowników.

Przeprowadzony w sierpniu 2008 r. ranking wskaźnika zarejestrowanych absolwentów wg zawodów wśród absolwentów, którzy ukończyli szkołę w danym zawodzie na terenie powiatu hajnowskiego wykazał, że w PUP zostało zarejestrowanych z grupy zawodów nadwyżkowych (dane nie obejmują szkół dla dorosłych):

- 100% cukierników, Zasadniczą Szkołę Zawodową ukończyło 2 absolwentów, planowana liczba absolwentów 1;

- 16,7% ślusarzy, Zasadniczą Szkołę Zawodową ukończyło 18 absolwentów, planowana liczba absolwentów 19;
- 7,7% techników technologii drewna, Technikum w Hajnówce opuściło 13 absolwentów, planowana liczba absolwentów 12;
- 4,3% techników mechaników, Technikum w Hajnówce opuściło 23 absolwentów, planowana liczba absolwentów 24;
- 3,2% asystentów ekonomicznych (zawód szkolny: technik ekonomista), Technikum w Hajnówce opuściło 31 absolwentów, planowana liczba absolwentów 29;
- technik rolnik, Technikum w Hajnówce opuściło 24 absolwentów, planowana liczba absolwentów 13;
- fryzjer (zawody szkolne: fryzjer, technik usług fryzjerskich), Zasadniczą Szkołę Zawodową ukończyły 4 osoby, planowana liczba absolwentów 2;
- sprzedawca, Zasadniczą Szkołę Zawodową ukończyło 5 osób, planowana liczba absolwentów 4;
- piekarz, Zasadniczą Szkołę Zawodową ukończyło 3 absolwentów, planowana liczba absolwentów 5.

Jedyną specjalnością deficytową, którą zdobywa się po ukończeniu szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących na terenie powiatu Hajnowskiego tj. Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Hajnówce jest mechanik pojazdów samochodowych.

Wielu absolwentów Zespołu Szkół Zawodowych w Hajnówce zajmuje w naszym mieście i nie tylko odpowiedzialne stanowiska, pełni ważne społeczne funkcje kierownicze. Zdecydowana większość absolwentów wybiera do dalszego kształcenia kierunki techniczne zgodnie z zawodem, którego podstawy zdobyli w tej szkole.

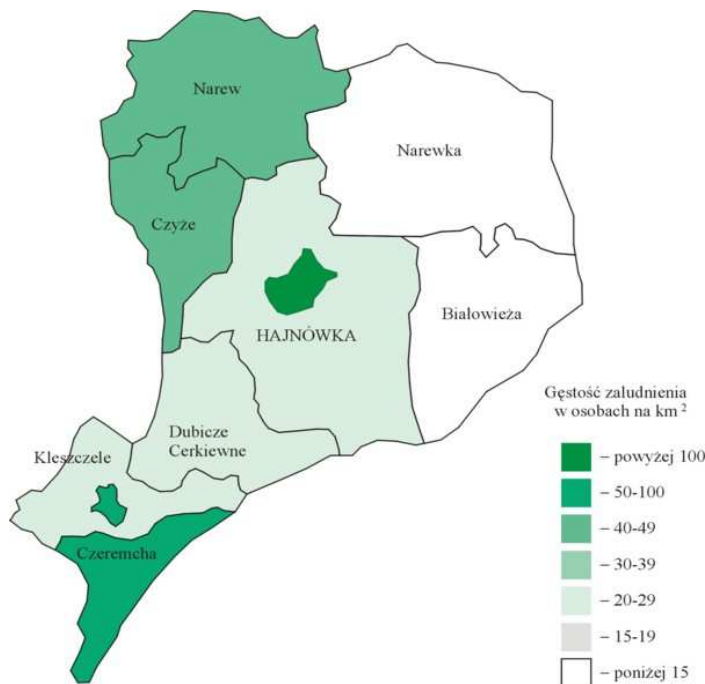
IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

IV.1 Prognozy demograficzne³

Prognoza zawiera przewidywania dotyczące stanu i struktury ludności według podstawowych cech demograficznych i społeczno – ekonomicznych, przyszłego poziomu płodności i umieralności, rozmiarów przemieszczeń terytorialnych ludności, liczby i struktury gospodarstw domowych i rodzin.

Gminy powiatu hajnowskiego należą do relatywnie dużych pod względem obszaru. W połączeniu ze stosunkowo małą liczbą mieszkańców daje to niski wskaźnik gęstości zaludnienia obszarów wiejskich na poziomie 15 osób na km². Najniższą gęstością zaludnienia cechują się gminy puszczańskie Białowieża i Narewka, najwyższą miasto Hajnówka. Dominującą rolę spełnia miasto Hajnówka, do znaczących ośrodków należą również Czeremcha, Kleszczele i Narew, a więc miejscowości, gdzie zlokalizowane są główne zakłady przemysłowe powiatu. W przestrzennym rozmieszczeniu jednostek osadniczych wyraźna ich koncentracja występuje w północnej i zachodniej części powiatu. Teren Puszczy, poza Polaną Białowieską, jest bardzo słabo zaludniony. Jednostki osadnicze w zachodniej i południowej części powiatu powinny być głównymi miejscami lokalizacji przemysłu ze względu na fakt, że obszar gminy Białowieża, Narewka, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka oraz miasta Hajnówka w całości lub większej części może znaleźć się w granicach poszerzonego Białowieskiego Parku Narodowego lub jego otuliny. Częściowo w otulinie Parku może znaleźć się teren gmin Narew, Kleszczele i Czeremcha.

³ Źródło: opracowania Starostwa Powiatowego w Hajnówce

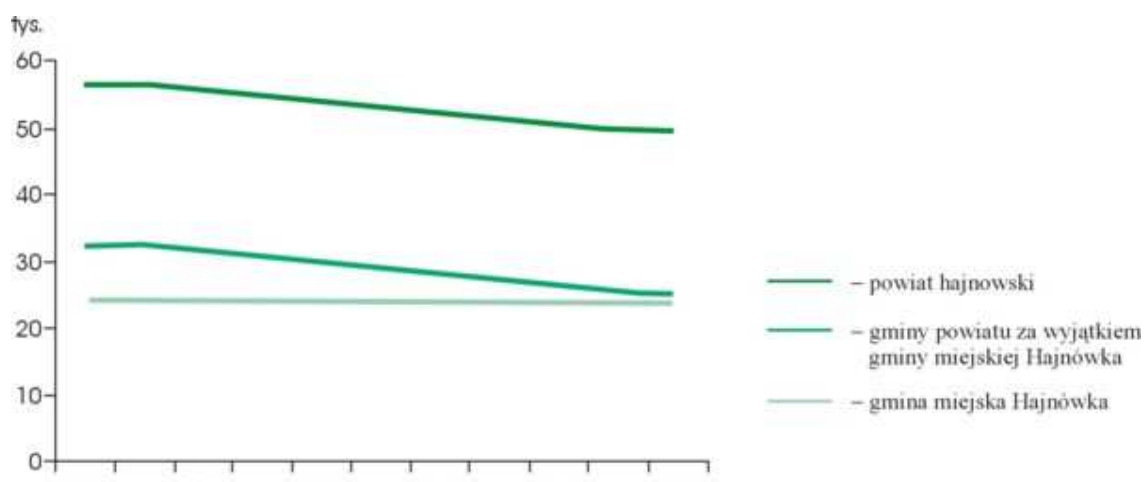
Mapa 2. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu hajnowskiego

W powiecie hajnowskim w ubiegłym roku mieszkało 53,8 tys. osób, z czego w miastach (Hajnówka, Kleszczele) około 47%. W samej Hajnówce mieszkało 24170 osób, co stanowiło 44,5% ludności powiatu. Liczba ludności poszczególnych gmin przedstawia się następująco: Hajnówka 4850, Białowieża 2919, gmina i miasto Kleszczele 3284, Czeremcha 3980, Dubicze Cerkiewne 2250, Narew 4795, Narewka 4676, Czyże 3062. Mężczyźni stanowili 49,08%, a kobiety – 50,92% populacji. Występowało niewielkie zróżnicowanie struktury ludności według płci zamieszkującej miasto i wieś. W miastach mężczyźni stanowią 48,0% ludności, a na wsi 50,1%. Najkorzystniejsza sytuacja demograficzna występuje w Hajnówce, ponieważ 26,14% ludności jest w wieku przedprodukcyjnym (województwo podlaskie 26,50%, powiat hajnowski 22,93%); 60,10% w wieku produkcyjnym (województwo podlaskie – 57,29%, powiat hajnowski – 55,37%) i tylko 13,76% w wieku poprodukcyjnym (województwo podlaskie – 16,21%, powiat hajnowski – 21,7%). W gminach typowo wiejskich Czyże i Dubicze Cerkiewne, sytuacja demograficzna jest wysoce niekorzystna w efekcie procesów migracyjnych. W gminach tych osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) jest niewiele ponad 14%, natomiast w wieku poprodukcyjnym (emeryci i renciści) ponad 36%

(województwo podlaskie – 15,56%, wieś – 26,52%, powiat hajnowski – 21,69%, wieś – 28,06%).

Tabela 2. Liczba ludności w powiecie hajnowskim (dane z 30 czerwca 2005):

Opis	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osób	%	osób	%	osób	%
ogółem	48664	100	24982	51,3	23682	48,7
miasto	23678	100	12450	52,6	11228	47,4
wieś	24986	100	12532	50,2	12454	49,8

Wykres 1. Prognoza demograficzna powiatu Hajnowskiego⁴

Prognoza liczby ludności województwa podlaskiego do 2030 r.

Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego przewidują, iż w ciągu najbliższych 25 lat ta niekorzystna tendencja będzie się utrzymywała i spowoduje, że w 2030 roku liczba mieszkańców Podlaskiego zmniejszy się o kolejne 84 tysiące. Można to porównać do zniknięcia w ciągu ćwierćwiecza miasta ludniejszego od Łomży, czy Suwałk lub wymazania z mapy 4 miast wielkości Sokółki. Według przewidywań, w roku 2030 teren

⁴ Źródło: opracowanie na podstawie prognoz demograficznych Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Białystok 1999.

województwa podlaskiego będzie zamieszkiwał 1118370 mieszkańców wobec dzisiejszego 1202425. Do największego spadku liczby ludności dojdzie między rokiem 2025 a 2030, kiedy to Podlaskie straci ponad 27 tysięcy mieszkańców. Zmniejszeniu ulegnie liczba ludności większości powiatów, przy czym spadek nie wszędzie będzie jednakowy. Daje się wyodrębnić obszary, na których przyjmować on będzie większe i mniejsze rozmiary.

Prognozy zakładają, iż największy ubytek ludności dotknie powiaty położone na południu województwa podlaskiego: hajnowski (o niemal 11 tys.) i bielski (ponad 9 tysięcy), co oznacza odpowiednio 22- i 15-procentową stratę. Stolicy województwa ubędzie ponad 9% mieszkańców, Łomży 10%, zaś Suwałkom prawie 4,5%. Jeżeli obecne trendy demograficzne będą się utrzymywać, to zwiększeniu ulegnie populacja jedynie dwóch powiatów: suwalskiego (o niecałe 1,5%) i białostockiego (3,5-procentowy wzrost). Zmniejszać się będzie nie tylko liczba ludności zamieszkującej miasta, ale również tereny wiejskie. W ciągu 25 lat ubędzie ponad 51 tysięcy mieszkańców miast oraz ponad 31 tysięcy mieszkańców terenów wiejskich.

Tabela 3. Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie hajnowskim⁵

Gminy		1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
M i G Kleszczele	Dz	16	16	13	13	15	22	16	7	12	13	8
	Chł	23	20	21	20	14	11	10	17	10	8	18
G.Hajnówka	Dz	25	33	23	25	20	29	19	23	21	14	10
	chł	24	25	24	27	22	27	18	20	20	17	15
G. Narew	Dz	27	21	21	25	19	18	17	19	12	17	12
	Chł	24	22	14	20	22	22	25	26	7	20	19
G.Narewka	Dz	24	27	22	14	15	14	21	16	9	15	10
	Chł	43	23	43	32	26	21	23	14	20	13	16
G. Białowieża	Dz	11	13	12	11	9	14	10	18	10	9	13
	Chł	15	12	13	12	11	7	7	18	4	11	7

⁵ Źródło: Dane własne z powiatu hajnowskiego

G. Dubicze Cerkiewne	Dz	11	11	5	5	9	10	9	6	3	4	5
	Chł	17	15	10	5	7	9	8	8	6	7	4
M Hajnówka	Dz	166	152	150	143	129	130	121	113	107	92	91
	Chł	157	166	131	134	129	119	110	101	87	84	92
G Czeremcha	Dz	22	31	32	18	26	15	12	17	13	14	19
	Chł	16	30	31	24	21	12	15	20	16	20	12
G. Czyże	Dz	7	8	11	15	10	8	9	14	7	8	11
	Chł	11	12	3	11	8	12	9	9	8	11	4
Razem	Dz.	309	312	289	269	252	260	234	233	194	186	179
	Chł	330	325	290	285	260	240	225	233	178	191	187
Razem		639	637	579	554	512	500	459	466	372	377	366

Z analizy powyższego zestawienia wynika, że w ciągu najbliższych kilku lat liczba uczniów w naszych szkołach ponadgimnazjalnych będzie systematycznie spadać, gdyż wyraźnie obserwowalny jest niż demograficzny wchodzący do szkół średnich.

W roku szkolnym 2007/2008 do szkół dziennych i zaocznych prowadzonych przez powiat hajnowski uczęszczało 1664 uczniów i słuchaczy, w tym: do gimnazjum 172, do szkół specjalnych 52 uczniów, do szkół zaocznych 138 uczniów.

Ponadto w szkołach niepublicznych uczy się 266 uczniów w tym: w szkołach zaocznych uczy się 182 uczniów. Łącznie naukę pobierało 1930 uczniów i słuchaczy.

Tabela 4. Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w powiecie hajnowskim

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży w roku szkolnym 2007/2008					
Licea ogólnokształcące i gimnazja	Zasadnicze szkoły zawodowe	Średnie szkoły zawodowe	Szkoły policealne	Szkoły podstawowe i gimnazja specjalne	Razem
publiczne					
876	118	564	0	52	1526
niepubliczne					
0	0	84	0	0	84

Tabela 5. Liczba uczniów szkół dla dorosłych w powiecie hajnowskim

Uczniowie szkół dla dorosłych w roku szkolnym 2007/2008			
Licea ogólnokształcące i uzupełniające publiczne	Średnie szkoły zawodowe	Szkoły policealne	Razem
94	22	22	138
niepubliczne			
114	0	68	182

Łącznie 1930 osoby.

Do dnia 12 sierpnia 2008r. do szkół prowadzonych przez powiat hajnowski dokonano naboru uczniów klas I na rok szkolny 2008/2009 zgodnie z poniższą **Tabelą**. Do połowy września 2008r. nastąpią jeszcze pewne zmiany w przedstawionym naborze, a szczególnie jeśli chodzi o szkoły dla dorosłych.

Tabela 6. Nabór uczniów do szkół ponadgimnazjalnych w powiecie hajnowskim

Lp	Nazwa Szkoły	Liczba uczniów przyjętych do klas I
1.	Zespół Szkół Zawodowych	- 184 w tym - 100 Technikum - 23 Liceum Profilowane- zarz. informacją - 29 Liceum Profilowane- socjalny - 32 Szkoła Zawodowa - nabór do Szkoły Policealnej w terminie późniejszym
2.	Zespół Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego	- 157 w tym: - 108 Liceum - 49 Gimnazjum
3.	Zespół Szkół Ogólnokształcących	- 97 - 52 - dorośli
4.	Hajnowskie Centrum Kształcenia Zawodowego	- 31 - dorośli

Analizując dane dotyczące naboru na dzień 12 sierpnia 2008r. oraz ilości uczniów kończących III klasę gimnazjum należy stwierdzić, że spośród 574 uczniów kończących III klasę gimnazjum w szkołach prowadzonych przez powiat podjęło naukę 389 uczniów. W związku z powyższym 185 uczniów z naszego powiatu podjęło prawdopodobnie naukę w szkołach publicznych w innych powiatach bądź w szkołach niepublicznych.

Coroczne zmniejszanie się liczby uczniów powoduje stały proces zmniejszania się godzin ponadwymiarowych oraz liczby zatrudnionych nauczycieli.

Zmniejszenie się liczby uczniów w ciągu najbliższych lat prowadzić będzie do :

- ograniczenia liczebności oddziałów co oczywiście sprzyja polepszeniu warunków pracy nauczycieli i nauki młodzieży, ale podnosi koszty kształcenia jednego ucznia
- zmniejszenia liczby oddziałów w szkołach
- zmniejszenie liczby nauczycieli zatrudnionych w szkołach
- konieczności likwidacji jednej z placówek oświatowych w niedalekiej przyszłości .

IV.2 Współpraca szkoły z zakładami pracy

Od początku istnienia szkoły kadra pedagogiczna szkoły widziała potrzebę dopasowania oferty kształcenia do potrzeb pracodawców. Współpraca z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy daje szkole możliwość:

- a) otwierania atrakcyjnych kierunków kształcenia,
- b) odbywania miesięcznych praktyk zawodowych w zakładach przemysłowych i instytucjach lokalnych,
- c) organizowanie w szkole od kilku lat „Dnia Przedsiębiorczości”,
- d) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu pozyskania informacji na temat zawodów deficytowych,
- e) organizowanie praktyk zawodowych i wycieczek przedmiotowych do zakładów pracy,
- f) spotkania uczniów na godzinach wychowawczych z pracodawcami,
- g) współpraca z Biurem Karier wyższych uczelni – które przedstawiają prognozy rynku pracy.

Uczniowie szkoły znajdują zatrudnienie w Pronar w Narwii, Furnel SA, Gryfskand sp. z o.o., RUNO sp. z o.o., Hamech, OSM w lokalnych bankach, Urzędzie Skarbowym, ZUS, KRUS, PSS, PZU SA.

IV.3 Działalność szkoły na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zmieniających się realiach rynku pracy;

Zespół Szkół Zawodowych współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy, zakładami działającymi w naszym mieście i rejonie, organizuje spotkania z pracodawcami. Szkoła stara się zapewnić miastu niezbędną liczbę odpowiednio przygotowanych pracowników. Oferta kształcenia młodzieży w szkole jest bardzo bogata. Umożliwiamy zdobycie wiedzy teoretycznej w czasie lekcji prowadzonych pod kierunkiem odpowiednio przygotowanej kadry oraz praktycznych podczas praktyk zawodowych i zajęć praktycznych. Uczniowie zdobywają wiedzę niezbędną do podjęcia pracy zawodowej lub dokonania świadomego wyboru dalszego kształcenia. W trakcie trwania roku szkolnego uczniowie odbywają wiele wycieczek np.:

- a) uczniowie technikum drzewnego do – zakładów meblowych „Forte”,
 - wytwórni płyt wiórowych w Grajewie,
 - zakładu „Gryfskand” – przetwórni drewna na węgiel .
- b) drzewny i pochodne:
 - Biofarm w Białymstoku.

Uczniowie technikum rolniczego corocznie odwiedzają targi rolne w Szepietowie, odbyli wycieczkę do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Rolmak” w Makówce, odwiedzili KRUS w Hajnówce, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Hajnówce, Bank Gospodarki Żywnościowej oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Uczniowie technikum ekonomicznego odwiedzają banki i urząd skarbowy w Hajnówce.

Uczniowie technikum mechanicznego poznali w trakcie wycieczki proces technologiczny produkowanych wyrobów i park maszynowy w zakładzie maszynowym „Hamech” w Hajnówce, „Pronar” w Narwi, Zakłady Kotlarskie „Moderator” w Hajnówce.

Oprócz wycieczek do zakładów pracy uczniowie corocznie uczestniczą w Dniu Przedsiębiorczości. Ten program umożliwił młodym ludziom przyjrzenie się wymarzonej profesji "od podszewki", a tym samym zweryfikowanie ich wyobrażeń z rzeczywistością. Uczniowie mieli możliwość pozyskania informacji o wymaganym wykształceniu, umiejętnościach oraz predyspozycjach niezbędnych do wykonywania danego zawodu. W ramach tego projektu obserwowali pracę w Banku PKO S.A. w Hajnówce, Starostwie Powiatowym, Sądzie Rejonowym, Powiatowej Komendzie Policji., Powiatowej Straży Pożarnej, Urzędzie Gminy w Hajnówce, Powiatowym Inspektoracie Weterynaryjnym itp.

Zapoznali się między innymi z pracą na stanowiskach farmaceuty, informatyka, specjalisty do spraw bankowości, prawnika, handlowca, nauczyciela, pedagoga, przedszkolanki, urzędnika, a także weterynarza. Uczestnicy Dni Przedsiębiorczości podkreślali, iż była to dla nich wyjątkowo pożyteczna lekcja przedsiębiorczości. Udział młodych ludzi w takich projektach pomaga w podejmowaniu trafnych decyzji dotyczących planowania dalszej drogi edukacyjnej i zawodowej.

W ramach doradztwa zawodowego prowadzone są w szkole zajęcia warsztatowe, porady i konsultacje dla uczniów i rodziców, zajęcia indywidualne z doradcą (aktywne sposoby poszukiwania pracy)– portale dotyczące rynku pracy, spotkania z przedstawicielami PPP, spotkania z pracodawcami – informatory, broszury. Do zadań doradcy zawodowego w szkole należy: diagnozowanie środowiska ucznia, badanie predyspozycji w oparciu o test osobowościowy, planowanie dalszej kariery zawodowej (prognoza zawodów potrzebnych), gromadzenie informacji o zawodach, wspieranie uczniów w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia.

V. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Słabe strony szkoły	Mocne strony szkoły
1. Nie wszyscy absolwenci znajdują zatrudnienie	1. Kształcenie w kierunkach dostosowanych do lokalnego rynku pracy
2. Niezadowalająca zdawalność egzaminów zawodowych	2. Wyposażenie szkoły w najnowocześniejszy sprzęt informatyczny
3. Brak pracowni technicznych wyposażonych w nowoczesny sprzęt	3. Współpraca z pracodawcami w zakresie odbywania praktyk zawodowych
4. Nabór młodzieży do szkoły z niską punktacją w zakresie egzaminów zewnętrznych gimnazjalnych	4. Wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna
	5. Pozyskiwanie i wykorzystywanie funduszy unijnych podnoszących jakość kształcenia
	6. Bogata oferta zajęć pozalekcyjnych.

Rekomendacje:

1. Współpraca z Centrum Kształcenia Ustawicznego w celu zdobywania dodatkowych kwalifikacji np.: spawacza (MAG/MIG i TIG), kursy nauki jazdy, operatora dźwignic, wózków widłowych, kursy informatyczne, obsługa kas fiskalnych, kursy BHP, pilarza, stolarza, tokarza i ślusarza.
2. Utworzyć dodatkowe koła zajęć pozalekcyjnych z przedmiotów zawodowych w celu przygotowania do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz organizować próbne egzaminy zawodowe.
3. Pozyskiwać fundusze ze środków unijnych na modernizację pracowni.
4. Uzupełniać braki w nauce uczniów klas pierwszych na zajęciach dydaktyczno – wyrównawczych.

VI. ZAŁĄCZNIKI

Analiza SWOT

Współpraca Szkoły z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy i ich uwzględnianie w pracy z uczniem.

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> - zaangażowanie PUP w poszukiwanie zakładów pracy, które zagwarantują uczniom odbycie praktyki zawodowej, - informowanie szkoły o zapotrzebowaniu rynku pracy, - miesięczne praktyki zawodowe w zakładach przemysłowych, instytucjach lokalnych, - organizowanie Dnia Przedsiębiorczości, - szeroki dostęp do Internetu, - samokształcenie się nauczycieli w kierunku doradztwa zawodowego, - podejmowanie pracy w naszym powiecie, - wycieczki do zakładów pracy, - podpisywanie umów porozumienia z pracodawcami, - organizowanie spotkań z pracodawcami, - współpraca z Biurem Karier wyższych uczelni, - utworzenie nowego kierunku kształcenia w zawodzie technik informatyk, - funkcjonowanie Szkolnego Ośrodka Kariery, 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość znalezienia pracy, - wybór kierunku kształcenia zgodnie z predyspozycjami ucznia, - możliwość zatrudnienia w lokalnych zakładach pracy, - współpraca szkoły, starostwa w celu określenia zapotrzebowania na zawody przyszłościowe, - zmiana typu kształcenia zgodnie z zapotrzebowaniem pracodawców, - możliwość uzupełniania wykształcenia na Kursach, - wzrost aktywności PUP, - współpraca z pracodawcami,
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - brak bezpośredniej informacji od pracodawców dotyczących aktualnych potrzeb na rynku pracy, - brak zaplecza technicznego i braki kadrowe do kształcenia w atrakcyjnych zawodach, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak miejsc pracy dla absolwentów, - brak specjalistów w wąskiej specjalnościach zawodowych, - upadek zakładów pracy, - rosnące bezrobocie,

<ul style="list-style-type: none"> - brak współpracy nauczycieli z pracodawcami, - mało spotkań z przedstawicielami Urzędu Pracy - brak podręczników fachowych, - mała ilość i niewielkie zróżnicowanie miejsc pracy (brak teczek zawodu), - brak współpracy z niektórymi przedsiębiorcami, - niedostatecznie rozwinięte poradnictwo zawodowe, - brak informacji od pracodawców o potrzebach rynku pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - migracja młodzieży, - brak zgodności między teorią wykładaną w szkole a praktyką, - brak inwestycji w regionie, - brak planowania kariery zawodowej, - słabo wykwalifikowany pracownik, - mało zróżnicowany rynek pracy w regionie
---	---

Ankieta wypełniona przez rodziców i nauczycieli.

Analiza SWOT

Współpraca nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących z nauczycielami przedmiotów zawodowych

Wykorzystywanie wiedzy merytorycznej i pedagogicznej w kształtowaniu umiejętności i postaw uczniów szkół zawodowych.

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> - wyposażenie uczniów w wiedzę przydatną w pracy zawodowej, - znajomość języków obcych i terminów technicznych, - posługiwanie się technologią komputerową, - umiejętność tworzenia i wypowiedziania się, - przygotowanie do edukacji permanentnej, - stała współpraca wychowawców klas z nauczycielami przedmiotów zawodowych, - systematyczne spotkania nauczycieli w ramach zespołów ogólnokształcących i zawodowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - zdobycie pracy dającej satysfakcję, - zdolność do zdobywania nowych kwalifikacji zawodowych, - możliwość znalezienia pracy w kilku zawodach, - umiejętność łączenia zdobytej wiedzy z praktyką, - większa liczba uczniów na kołach zainteresowań, - wyjazdy integracyjne, konferencje metodyczne, - wszechstronne przygotowanie absolwenta do współczesnego rynku pracy.

<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie lekcji pokazowych, - doskonalenie warsztatu pracy przez nauczycieli, - korelacja metod nauczania na przedmiotach ogólnokształcących i zawodowych, - bardzo dobre przygotowanie merytoryczne nauczycieli, - stosowanie aktywizujących metod pracy, - współpraca na linii nauczyciel-wychowawca. 	
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom umiejętności uczniów z gimnazjum z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych - nieznajomość specyfiki pracy, - słaba znajomość wymagań egzaminacyjnych, - brak właściwego sprzętu dydaktycznego, - brak motywacji uczniów do nauki, - niedostateczne wyposażenie pracowni, - wypalenie zawodowe nauczycieli, - brak monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, - brak współpracy pomiędzy niektórymi nauczycielami. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewłaściwa postawa uczniów, - brak miejsc pracy, - słaba zdawalność egzaminów zawodowych, - mniej uczniów na kołach zainteresowań, - brak nauczycieli do nauczania specjalistycznych i nowych kierunków zawodowych, - brak powiązania teorii z praktyką.

Ankieta wypełniona przez nauczycieli.

Analiza SWOT

Kompetencje zawodowe i kompetencje kluczowe uczniów i absolwentów Szkoły

Pobudzanie aspiracji edukacyjnych i zainteresowań uczniów, rozwijanie umiejętności kluczowych oraz przygotowanie młodzieży do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy.

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> - wycieczki do zakładów pracy, - spotkania z pracodawcami, - dodatkowe zajęcia związane z umiejętnościami zawodowymi, - realizacja projektów podnoszących kwalifikacje uczniów, - spotkania uczniów z przedstawicielami uczelni, - spotkania klas z doradcą zawodowym, - konkursy przedmiotowe olimpiady, - dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, - praktyki zawodowe, warsztaty, staże, - testy kompetencji 	<ul style="list-style-type: none"> - zdobycie dodatkowych umiejętności, - uczniowie zdobywają wysokie kwalifikacje, - możliwość znalezienia pracy, - łatwość przekwalifikowania się, - możliwość zdobycia dodatkowych kwalifikacji
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - brak zainteresowania, motywacji, - niewłaściwa decyzja przy wyborze zawodu, - rozbieżność między oczekiwaniami pracodawców a oczekiwaniami absolwentów poszukujących pracy, - brak doksztalcania ustawicznego, - małe zainteresowanie uczniów konkursami przedmiotowymi, - brak predyspozycji uczniów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce, - niski poziom nauczania zajęć praktycznych, - wysokie wymagania na egzaminach zawodowych, - niechęć uczniów do uczenia się przedmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> - brak miejsc pracy na lokalnym rynku pracy, - nadwyżka pracowników w niektórych zawodach, - dokonanie niewłaściwego wyboru co do kierunku kształcenia, - brak wsparcia dla absolwentów podejmujących pierwszą pracę.

zawodowych, - prowadzenie lekcji metodami tradycyjnymi, - brak kół z przedmiotów zawodowych.	
--	--

Ankieta wypełniona przez absolwentów, nauczycieli, rodziców i pracodawców.

Analiza SWOT

Kadra pedagogiczna w aspekcie kształtowania Kompetencji Kluczowych

Umiejętność dostosowywania programów do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i rynku pracy.

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie programów nauczania do zmian zachodzących w procesie technologicznym, - dostosowanie programów do oczekiwań pracodawców, - opracowywanie i wdrażanie programów mających na celu podnoszenie kwalifikacji, - korygowanie programów z dostosowaniem do oczekiwań pracodawców, - analiza wymagań egzaminacyjnych i dostosowanie programu, - współpraca nauczycieli w ramach bloków przedmiotowych, - właściwy dobór podręczników i pomocy dydaktycznych, - uczestnictwo nauczycieli w szkoleniach, kursach i warsztatach, - udział uczniów w realizowanych przez szkołę projektach, - opracowanie programów autorskich uwzględniających specjalizacje zawodowe, - opracowanie programów na zajęcia pozalekcyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - zdobycie przez uczniów kwalifikacji niezbędnych do podjęcia pracy, - zwiększenie szans na zatrudnienie, - uczniowie znają potrzeby rynku pracy, - uczniowie znają plan rozwoju powiatu hajnowskiego, - kształcenie zgodne z potrzebami rynku pracy, - możliwość współpracy z lokalnymi pracodawcami i instytucjami.

SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - brak motywacji do zdobywania wiedzy zawodowej, - brak środków finansowych na pomoce dydaktyczne, - mała liczba godzin kształcenia przedmiotów zawodowych, - przestarzałe wyposażenie pracowni do zajęć praktycznych, - wygórowane wymagania podstaw programowych kształcących w zawodach, - częste dostosowywanie programów nauczania do zmian na rynku pracy, - konieczność ciągłego doskonalenia się kadry pedagogicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak posiadanych kwalifikacji, - częste zmiany podstawy programowej, - problemy związane ze znalezieniem pracy, - brak zaangażowania uczniów wpływające na wynik egzaminu zawodowego, - częste zmiany procedur egzaminu, - mało atrakcyjna oferta kształcenia zawodowego.

Ankieta wypełniona przez nauczycieli i pracodawców.

Analiza SWOT

Charakterystyka uczniów

Znajomość wymogów, potrzeb i prognoz rynku pracy

SILNE STRONY	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"> - odbywanie praktyk zawodowych w nowoczesnych zakładach pracy, - poznawanie nowoczesnych technologii, - wzrost zainteresowanie edukacją zawodową na poziomie dziennym i zaocznym, - uczestnictwo w organizacji Dnia Przedsiębiorczości, - korzystanie z porad doradcy zawodowego, - zdobywanie wiedzy z zakresu nowych technologii, - wycieczki do zakładów pracy i uczelni, - spotkania z pracodawcami i pracownikami 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość zatrudnienia w małych zakładach pracy lub własnych firmach - znajomość przepisów prawnych dotyczących finansowania małych przedsiębiorstw, - wzrost atrakcyjności szkoły, - otrzymanie pracy w wyuczonym zawodzie, - zdobycie umiejętności aktywnego i operatywnego poszukiwania pracy, - możliwość przekwalifikowania się lub uzupełnienia wykształcenia na kursach i szkoleniach.

<p>uczelnii,</p> <ul style="list-style-type: none"> - korzystanie z technologii informacyjnej, - współpraca z rodzicami, - dostosowanie się do potrzeb rynku pracy, - spotkania z pracodawcami i absolwentami szkoły. 	
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - niskie zainteresowanie zdobywaniem wykształcenia w zawodzie technik rolnik, ślusarz, stolarz, - niewystarczające informacje o potrzebach rynku pracy z PUP, - brak motywacji do zdobywania nowych kwalifikacji, - brak motywacji do szukania pracy, - brak aspiracji uczniów do zdobywania wiedzy, - brak współpracy z PUP, - brak zainteresowania uczniów sytuacją na lokalnym rynku pracy, - słaba orientacja nauczycieli o potrzebach lokalnego rynku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> - stereotypowe podejście do kwestii planowania własnej przyszłości i kariery zawodowej, - niezgodność wymagań edukacyjnych z wymaganiami rynku pracy, - wzrost bezrobocia, - brak inwestycji w regionie, - brak koordynacji kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy, - upadki zakładów pracy, - wyjazdy uczniów z powiatu w poszukiwaniu innych kierunków kształcenia.

Ankieta wypełniona przez nauczycieli, rodziców, pracodawców i uczniów.